

Katsaus toistuvaan rikoksen uhriksi joutumiseen ja sen ehkäisyyn

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Katsaus toistuvaan rikoksen uhriksi joutumiseen ja sen ehkäisyyn

2.10.2013

Julkaisun nimi Katsaus toistuvaan rikoksen uhriksi joutumiseen ja sen ehkäisyyn

Tekijä Mirka Smolej

Oikeusministeriön julkaisu 48/2013
Selvityksiä ja ohjeita

OSKARI numero OM 29/014/2013

ISSN-L 1798-7059
ISSN (nid.) 1798-7059
ISBN (nid.) 978-952-259-296-5

ISSN (PDF) 1798-7067
ISBN (PDF) 978-952-259-324-5

URN URN:ISBN: 978-952-259-324-5
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-259-324-5>

Asia- ja avain-sanat rikoksen uhrit; toistuva uhriksi joutuminen; väkivaltarikollisuus; rikosentorjunta

Tiivistelmä

Rikollisuus ei jakaudu yhteiskunnassa tasaisesti, sillä pieni vähemmistö sekä tekee että kokee rikoksia huomattavasti enemmän kuin muut. Esimerkiksi aikaisempi väkivaltakokemus ennustaa voimakkaasti tulevaa väkivaltaa. Tämä pätee sekä väkivallan tekemiseen että väkivallan uhriksi joutumiseen. Samankaltaisia havain-toja on tehty myös murto-, omaisuus- ja seksuaalirikoksista. Mainittujen syiden vuoksi moni kriminologi katsoo, että tehokkaimmat rikosentorjuntastrategiat keskittyvät rikoksen tekijän sijasta rikoksen uhriin.

Katsauksessa kerrotaan rikosuhrikokemusten kasautumisesta tutkimustiedon valossa. Selvitystä varten toistuvaa uhriksi joutumista käsittelevää tutkimuskirjallisuutta etsittiin eri hakukoneilla kevään ja kesän 2012 aikana. Raportti pohjautuu pääosin ulkomaiseen tutkimustietoon, mutta myös joitakin suomalaisia tutkimuksia ja tunnuslukuja tiettyjen rikosten toistuvuudesta esitetään. Raportissa esitetään myös kansainvälisesti tunnustettuja strategioita ja keinoja, joilla uhrikokemusten kasautumista on pyritty ja onnistuttu vähentämään.

Katsauksen mukaan toistuvan uhriksi joutumisen piirteet ovat hyvin samanlaisia eri Euroopan maissa. Naisiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat tyypillisimpiä toistuvia rikoksia. Niistä lähes puolet kohdistuu samoihin naisiin useamman kerran. Kasautuminen on yleisempää henkilöön kohdistuvissa rikoksissa kuin omaisuuteen kohdistuvissa rikoksissa. Monista haasteista huolimatta rikosuhrikokemusten kasautumista voidaan torjua. Ensisijaista on suunnitella käyttöön otettava menetelmä huolellisesti, tunnistaa tilannesidonnaiset ehkäisymenetelmät ja varmistaa, että menetelmää sovelletaan oikealla tavalla käytäntöön.

2.10.2013

Publikationens titel	En översikt av upprepad utsatthet för brott och dess förebyggande		
Författare	Mirka Smolej		
Justitieministeriets publikation	48/2013 Utredningar och anvisningar		
OSKARI nummer	OM 29/014/2013		
ISSN-L	1798-7059		
ISSN (häft.)	1798-7059	ISSN (PDF)	1798-7067
ISBN (häft.)	978-952-259-296-5	ISBN (PDF)	978-952-259-324-5
URN	URN:ISBN: 978-952-259-324-5		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-259-324-5		
Sak- och nyckelord	brottsoffer; upprepad utsatthet för brott; våldsbrott; brottsförebyggande		

Referat

Brottsligheten fördelar sig inte jämnt i samhället utan en liten minoritet både blir offer för och begår brott mycket oftare än andra. Till exempel tidigare erfarenhet av våld förebådar ofta framtida våld. Detta gäller både benägenheten att begå våld och att drabbas av våldsbrott. Liknande observationer har gjorts även gällande inbrott, egendomsbrott och sexualbrott. Därför anser många kriminologer att de mest effektiva brottsförebyggande strategierna fokuserar på offret i stället för förövaren.

Denna rapport ger en översikt av forskningsrön om upprepad utsatthet för brott. Forskningslitteratur om upprepad utsatthet söktes under våren och sommaren 2012 med hjälp av olika sökmotorer. Rapporten bygger huvudsakligen på utländska studier, men presenterar också vissa finländska studier samt nyckeltal som gäller upprepning av vissa typer av brott. Rapporten redogör också internationellt erkända strategier och metoder som syftar till och lyckats minska upprepad utsatthet för brott.

Särdragen av upprepad utsatthet för brott är väldigt lika i olika europeiska länder. Enligt rapporten är sexualbrott mot kvinnor de mest typiska repetitiva brotten. Nästan hälften av dessa brott riktar sig mot samma kvinnliga offer flera gånger. Kumulation är vanligare i brott mot person än i brott mot egendom. Trots att det finns många utmaningar, kan upprepad utsatthet förebyggas. Det viktigaste är att noggrant utforma den metod som ska användas för detta ändamål, att identifiera de förebyggande faktorerna i olika situationer och att se till att metoden tas i bruk på ett lämpligt sätt i praktiken.

DESCRIPTIONMINISTRY OF JUSTICE
Finland

2.10.2013

Name of the Publication	A review of repeat victimization and its prevention		
Author	Mirka Smolej		
Publication of the Ministry of Justice	48/2013 Reports and guidelines		
OSKARI number	OM 29/014/2013		
ISSN-L	1798-7059		
ISSN (bound)	1798-7059	ISSN (PDF)	1759-7067
ISBN (bound)	978-952-259-296-5	ISBN (PDF)	978-952-259-324-5
URN	URN:ISBN:978-952-259-324-5		
Permanent address	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-324-5		
Keywords	crime victims; repeat victimization; violent crime; crime prevention		

Abstract

Crime is not evenly distributed in society, as a small minority both commits and is victimized by crimes far more often than others. Previous experience of violence strongly predicts future violence. This is true for both perpetration of and victimization by violence. There are similar findings about burglary, property crime and sexual offenses. This is why many criminologists believe that the most effective crime prevention strategies focus on the victim rather than the offender.

Based on a literature review, the current report describes the accumulation of crime victimization. Research literature on repeat victimization was searched in the spring and summer of 2012 using various search engines. The report is mainly based on foreign studies, but presents also some Finnish studies and their estimates on the repetitiveness of certain crimes. It also reviews internationally recognized strategies and methods that have sought and succeeded to reduce repeated victimization.

The report finds that the characteristics of repeat victimization are very similar in various European countries. Sexual offences against women are the most typical repetitive crimes. Nearly half of these crimes target the same women several times. Accumulation is more common in crimes against the person than in crimes against property. Despite many challenges, repeat victimization can be prevented. A priority is to carefully design the method to be used, to identify possibilities of situational prevention, and to ensure that the method is correctly implemented.

SISÄLLYS

1	Johdanto	10
1.1	Mitä on toistuva uhriksi joutuminen?	11
1.2	Tutkimusaiheen syntyhistoria	12
1.3	Aineistojen haasteet	13
1.4	Katsauksen aineisto ja menetelmä	15
2	Tulokset	16
2.1	Kotimainen tutkimus kasautumisesta	16
2.2	Toistuvan uhriksi joutumisen yleisyys ja laajuus	18
2.3	Toistuvan uhriksi joutumisen riskitekijät	20
2.4	Torjuntamenetelmien vaikuttavuus: kolme esimerkkiä lähisuhdeväkivallasta	21
3	Johtopäätökset	24
	LÄHTEET	27

1 Johdanto

Yksittäiset väkivallanteot dominoivat usein julkista keskustelua. Tiedotusvälineille on tyypillistä kuvata väkivallan teot akuutteina, pistemäisinä tapahtumina, joiden taustatekijöistä tarjotaan vähän tai ei lainkaan tietoa (Smolej, 2011). Tämä kuva vastaa hyvin myös väestön arkikäsitteitä, vaikka se tilastotiedon valossa on virheellinen. Rikollisuus ei jakaudu yhteiskunnassa tasaisesti, vaan pieni vähemmistö sekä tekee että kokee rikoksia huomattavasti enemmän kuin muut.

Tässä katsauksessa kerrotaan rikosuhrikokemusten kasautumisesta tutkimustiedon valossa. Raportti pohjautuu pääosin ulkomaiseen tutkimustietoon, mutta myös joitakin suomalaisia tutkimuksia ja tunnuslukuja tiettyjen rikosten toistuvuudesta esitetään. Raportissa esitetään myös kansainvälisesti tunnustettuja strategioita ja keinoja, joilla uhrikokemusten kasautumista on pyritty ja onnistuttu vähentämään. Tavoitteena on, että jatkossa myös Suomessa kyettäisiin tunnistamaan entistä paremmin ne riskiryhmät, jotka joutuvat toistuvasti rikoksen uhriksi.

Aikaisempi väkivaltakokemus ennustaa voimakkaasti tulevaa väkivaltaa. Tämä pätee sekä väkivallan tekemiseen että väkivallan uhriksi joutumiseen. (Tseloni ja Pease, 2003.) Väkivaltarikosten kasautuminen samoille uhreille on tunnistettu ongelma myös Suomessa. Aihetta ei ole täällä kokonaisvaltaisesti selvitetty, mutta esimerkiksi Kansallisen rikosuhritutkimuksen tulokset 20 viime vuoden ajalta osoittavat, että väestöstä noin yksi prosentti kokee kalenterivuoden aikana väkivaltaa vähintään kymmenen kertaa. Henkilömääränä tämä vastaa noin 49 000 ihmistä. (Sirén ym., 2010.) Suomalaisten nuorten osalta puolestaan tiedetään, että yhdeksän prosenttia on ollut vähintään viiden väkivallanteon uhrina kuluneen vuoden aikana (Ellonen ja Salmi, 2011). Kotimaiset tutkimustulokset (Salmi 2008) kertovat myös, että nuorten päihteiden käyttö on yhteydessä uhrikokemusten kasautumiseen. Mitä useammin nuori käyttää alkoholia, sitä suurempi on todennäköisyys väkivallan kasautumiselle. Alkoholin on yleisemminkin todettu kytkeytyvän kiinteästi rikollisuuteen. Erityisen selvänä pidetään alkoholin ja väkivallan yhteyttä (ks. esim. Lehti, 2012; Sirén ja Lehti, 2006).

Kotimainen uhritutkimusaineisto (Sirén ym., 2010) osoittaa, ettei vähintään kymmenen kertaa vuosittain uhriksi joutuvien joukko ole satunnaisotos väestöstä. Nuoret ja naimattomat ovat yliedustettuina, sen sijaan ryhmään kuuluu vain hieman enemmän miehiä kuin naisia. Uhritutkimuksen mukaan kasautuminen on viimeisen neljännesvuosisadan aikana hieman vähentynyt. 1980-lukua voidaan luonnehtia erittäin voimakkaan kasaantumisen ajaksi, jonka jälkeen kasaantuminen on lieventynyt. Suomen osalta tiedetään myös, että perhe- ja parisuhdeväkivalta ei esiinny satunnaisesti eri perheissä, vaan muun väkivallan tavoin myös lähisuhteissa väkivalta kasautuu (Kivivuori, 2007, Ellonen ym., 2008). Myös henkirikollisuutta koskevat tutkimukset (Lehti 2009; ks. myös Salmi ym., 2009) osoittavat, että vakavimmat perhe- ja parisuhdeväkivallan muodot kasautuvat muun törkeän väkivallan tavoin sosiaalisesti huono-osaisimpiin ryhmiin.

Rikosten tekeminen ja rikosten uhriksi joutuminen korreloivat tutkimusten mukaan voimakkaasti. Toisin sanoen moni rikoksenteijä joutuu myös itse uhriksi tai kääntäen: moni uhri syyllisyys myös itse rikoksiin. Rikoksen uhriksi joutuminen on siten yksi keskeinen rikollisuuden riskitekijä (Kivivuori, 2009: 6). Jo kerran väkivallan uhriksi joutuneiden riski päätyä toistamiseen uhriksi on merkittävän korkea, ja sama pätee ihmisiin, jotka ovat uhrin läheisiä (Farrell, 2005). Esimerkiksi väkivaltaa kokevan äidin lapsella on moninkertainen riski joutua väkivallan uhriksi verrattuna lapseen, jonka äiti ei ole väkivallan uhri. Edellä mainittujen syiden vuoksi moni kriminologi (esim. Farrell ja Pease, 1997) on sitä mieltä, että tehokkaimmat rikosentorjuntastrategiat ovat sellaisia, jotka keskittyvät rikoksen tekijän sijasta nimenomaan rikoksen uhriin.

1.1 Mitä on toistuva uhriksi joutuminen?

Kriminologiassa on jo pitkään tiedetty, että pieni vähemmistö ihmisistä kokee suhteetoman suuren määrän rikoksia. Tämän ihmisjoukon keskuudessa vieläkin pienempi joukko joutuu kroonisesti rikosten ja eritoten väkivallan uhreiksi (Grove ja Farrell, 2012). Toistuviin uhrikokemuksiin erikoistunut brittikriminologi Graham Farrell (2005) kuitenkin painottaa, ettei ilmiötä tule rajoittaa koskemaan vain ihmisiä, sillä toistuvan rikoksen kohteena voi yhtä hyvin olla liikeyritys, ajoneuvo, yksittäinen kotitalous tai vaikkapa kokonainen kerrostalo tai asuinalue. Farrellin (mt.) mukaan esimerkiksi toimivia toistuvien autovarkauksien ehkäisykeinoja voidaan kartoittaa keskittymällä auton omistajaan/haltijaan (muuttuuko varkausriski omistajan vaihtuessa?), auton sijaintiin (onko jokin tietty paikka riskialttiimpi varkauksille kuin toinen?) tai auton merkkiin (varastetaanko kalliimpia autoja enemmän, tai onko eri merkkisissä autoissa erilaiset turvaruustelut?). Ilmiön mittaamista miettiessä tulee ottaa huomioon se keino tai ne keinot, jotka kussakin tilanteessa parhaiten auttavat torjumaan uutta rikosta.

Toistuvan uhriksi joutumisen määritelmä kehittyi sitä mukaa kun aihepiiristä saadaan lisää tutkimustietoa. Ken Pease (1998) on esimerkiksi lanseerannut käsitteen ”*virtual repeat victimisation*” viitaten tilanteeseen, jossa rikoksen kohde valikoituu sen vuoksi, että rikoksenteijä on jo aiemmin tehnyt samanlaisen rikoksen. Saman kadun varteen pysäköityjen autojen varastaminen on konkreettinen esimerkki kyseisestä ilmiöstä. ”*Near repeat*” -termillä viitataan puolestaan rikoksen kohteen kanssa samanlaiseen uhriin, johon rikos ei ole kohdistunut. Esimerkiksi asuntomurron kohteeksi joutuneen asunnon naapuriasunnot ovat ”*near repeat*” -kohteita.

Toistuvan uhriksi joutumisen (”*repeat victimisation*”) lisäksi keskeisiä aihepiirin termejä ovat ”*multiple victimisation*” ja ”*poly-victimisation*”, jotka viittaavat tavallisesti useiden eri rikostyyppien kasautumiseen samalle uhrille. ”*Chronic victimisation*” puolestaan viittaa pieneen osaan toistuvien uhrien ryhmän henkilöitä, joihin kohdistuu määrittäen rikoksia, yleensä väkivaltaa.

Rikosuhrikokemusten kasautumista voidaan toisin sanoen jäsentää eri tavoin ja analysoida erilaisilla mittareilla. Farrellin (2005) mukaan jäsentely on mahdollista rikoksen kohteen/uhriin mukaan, jolloin tarkastellaan vaikkapa samaan uhriin kohdistuneita lähisuhteiden väkivaltatapauksia. Kasautumista voidaan tarkastella myös erityisen rikollisen taidon, kuten lukkomurtotavan mukaan. Jäsentelyn avuksi voidaan toisaalta ottaa rikosten välinen aikajänne, tiettyjen rikosten alueellinen keskittyminen, tietyn rikostyyppin toistuvuus tai se, että havaitaan saman rikoksentehtäjän toistuvasti esiintyvän samassa paikassa ja/tai tekvän siellä samankaltaisia rikoksia.

1.2 Tutkimusaiheen syntyhistoria

Valtaosa toistuvaa rikoksen uhriksi joutumista koskevasta tutkimuksesta on toteutettu Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa (Grove ym., 2012). Systemaattiset, suomalaiset analyysit aiheesta puuttuvat toistaiseksi ja myös pohjoismaisessa mittakaavassa tutkimusta on ollut vähän (ks. kuitenkin Carlstedt, 2004; Jönsson, 2010). Useiden kotimaisten uhrispesifien tutkimusten aineistoja ei myöskään ole analysoitu perusteellisesti kasautumisen näkökulmasta.

Gloria Laycock (2001) on kuvannut, kuinka toistuvasta rikoksen uhriksi joutumisesta ja sen torjunnasta muodostui Iso-Britanniassa 1980-luvun kuluessa yhteiskuntapoliittinen kysymys, joka johti lopulta kansallisen strategian luomiseen. Olennainen haaste tässä kehityksessä oli pitkäjänteisen tutkimustiedon yhteensovittaminen nopeiden poliittisten ja yhteiskunnallisten vaatimusten kanssa. Alkuvaiheessa Iso-Britanniassa tehtiinkin runsaasti nopeita selvityksiä laajamittaisten tutkimushankkeiden sijaan. *Kirkholt Estate*-asuntomurtojen ehkäisyhanke 1980-luvulla muodostui menestyksekkäimmäksi ja vaikutusvaltaisemmaksi rikoksantorjuntahankkeeksi Iso-Britannian historiassa. Sen konsepti oli yksinkertainen: etsiä alue, jolla oli korkein murtoaste, alentaa sitä ja kertoa, miten se saatiin aikaiseksi. Hankkeen avulla onnistuttiin vähentämään asuntomurtoja 70 % (Farrell, 2005). Hankkeen menestys johti siihen, että kiinnostus toistuvien rikosten ehkäisyssä laajeni myös väkivallan uhreihin. Väkivallan ehkäisyä kartoittavia hankkeita toteutettiinkin runsaasti 1980-luvun lopulla. Niissä tutkittiin muun muassa rasistista rikollisuutta, koulukiusaamista ja perheväkivaltaa. Kaikkien tutkimusten päätulos oli sama: piilorikollisuuden osuus oli valtava.

Toistuvia uhrikokemuksia kartoittaneet tutkimukset toivat paitsi esiin valtavan yhteiskunnallisen epäkohdan joka siihen asti oli ollut piilossa, myös alleviivasivat sitä, että keskittymällä rikosten uhreihin rikoksia on mahdollista tehokkaasti vähentää. Laycockin (mt.) mukaan näillä havainnoilla oli mullistava vaikutus 1990-luvun Iso-Britannian rikoksantorjuntapolitiikkaan. Uhrijärjestöt lakkasivat käyttämästä siihen asti yleistä ”*Salama ei iske kahdesti*” -retoriikkaa. Samoin kansallisten uhritutkimusten tuloksia ryhdyttiin raportoimaan toisin kuin ennen. Esimerkiksi väite: ”asuntomurron kohteeksi joudutaan keskimäärin kerran 40 vuodessa” korvattiin kertomalla, että itse asiassa suuri osa ihmisistä ei joudu murron kohteeksi koskaan, mutta toisaalta pieni osa kärsii murtojen kohteena toistuvasti.

Asunto- ja liikemurtojen suosio tutkimusaiheena on ollut katkeamaton Iso-Britanniassa *Kirkholt Estate* -hankkeen jälkeen. Murtojen ympärille rakennetut rikosentorjuntahankkeet ovat ylipäättään olleet yleisesti suosiossa, koska murrot ovat rikoksina näkyvästi esillä yhteiskunnassa. Niistä tehdään runsaasti rikosilmoituksia vakuutusyhtiöistä, joten niiden suhteellinen osuus rikostilastoissa on myös suuri. Britanniassa murroista myös uutisoidaan intensiivisesti, mikä osaltaan vaikuttaa siihen, että tietoisuus murtojen määrästä, piirteistä ja ehkäisyn tärkeydestä on laajalle levinnyttä. Murtoja ehkäiseviä menetelmiä on monia muita rikoksia enemmän tiedossa ja kyseisen rikostyyppin paikakasidonnaisuus lisää sen suosiota torjuntakohteena. Murtoja on niin ikään muita rikoksia helpompaa torjua tehokkaasti uhrin käyttäytymiseen vaikuttamalla ja häntä motivoimalla, koska kyseessä ei ole henkilöön suoraan kohdistuva rikos. Kärjistetysti voidaan todeta, että on helpompaa perustella uhrille oven lukitsemisen tärkeyttä kuin vaikuttaa hänet vähentämään päihteiden käyttöään.

1.3 Aineistojen haasteet

Koska suuri osa väkivallasta jää poliisi- ja hoitotilastojen ulkopuolelle piilorikollisuudeksi, tarvitaan rikollisuuden kokonaiskuvan täydentämiseksi myös kyselytutkimuksia. Yleiset uhritutkimukset ja uhrispesifit kyselytutkimukset täydentävät – ja joskus myös oikaisevat – virallistilastojen ja yksittäisten rikostapausten pohjalta muodostuneita käsityksiä väkivallan kehityksestä (Sirén ym. 2010.).

Suomessa Kansalliset uhritutkimukset ovat merkittävä väkivallan kokonaismäärää kuvaava tietolähde. Kansallisten uhritutkimusten lisäksi Suomessa on toteutettu joitakin uhrispesifejä kyselytutkimuksia, joissa on kartoitettu erikseen muun muassa nuorten, lasten, naisten, miesten ja opettajien väkivaltakokemuksia. Kotimaisessa kriminologiassa tutkimuksessa on hyödynnetty suhteellisen runsaasti myös poliisirekisteriä aineistolähteenä (ks. esim. Kivivuori, 1999; Sirén ja Tuominen, 2003; Noponen, 2006; Rantala ym., 2006). Usein tutkimuksissa on haluttu selvittää tietyn ilmiön, kuten pahoinpitelyrikosten esiintymistä ja piirteitä tiettyinä ajankohtina. Toistuvaa rikoksen uhriksi joutumista ei ole toistaiseksi Suomessa tutkittu poliisirekisteriä hyödyntämällä.

Uhritutkimuksissa ihmisiltä kysytään heidän mahdollisista kokemuksistaan rikoksen uhriksi joutumisesta. Menetelmällä tutkitaan lähinnä henkilöön kohdistuneita rikoksia. Itse ilmoitetun rikollisuuden tutkimuksessa ihmisiä puolestaan pyydetään kertomaan nimettömästi tekemistään rikoksista ja luvattomista teoista. Suomessa molempia menetelmiä käytetään kokonaisrikollisuuden kartoittamiseen ja seurantaan (ks. esim. Kivivuori ja Salmi, 2005; Piispa ym., 2006; Salmi, 2007; Sirén ym., 2007).

Farrellin ja Peasen (2007) mukaan uhritutkimusten vaikutus rikollisuutta ja oikeutta koskevaan ajatteluun on kaiken kaikkiaan ollut lähes pelkästään positiivista. Uhritutkimukset ovat muun muassa tehneet sellaisia uusia rikostyyppisiä, kuten puhelinhäiriköintiä ja perheväkivaltaa näkyviksi yhteiskunnassa. Uhritutkimusten keskeinen ongelma kuitenkin on, että niissä on tapana systemaattisesti aliarvioida sitä, kuinka paljon rikoksia ylipäättään tapahtuu, ja kuinka suuri osuus niistä kohdistuu kroonisesti rikosten uhriksi

joutuviin. Siten sekä poliisirekisterin että uhritutkimusten välittämään tietoon väkivalta-
kokemusten piirteistä ja yleisyydestä tulee suhtautua varauksella (ks. esim. Young,
2011) ja huomioida molempien lähteiden rajoitukset.

Rikosuhritutkimuksen kyky mitata tai ainakin raportoida toistuvia uhrikokemuksia on
myös asetettu kyseenalaiseksi. Farrellin ja Peasen (2007) mukaan brittiläisessä uhritut-
kimuksessa tehtiin kyselyiden aloittamisvaiheessa vuonna 1981 virheellinen rajaus, jon-
ka mukaan yksittäinen ihminen ei koskaan joudu samojen rikoksenteijöiden uhriksi
kuin korkeintaan viisi kertaa vuoden aikana, vaikka he itse ilmoittaisivat tätä useampia
tapauksia. Tosin brittikriminologit tunnustivat jo tuolloin, että määritelty raja oli
keinotekoinen.

Kun tämä keinotekoinen määritelmä poistetaan, saadaan Iso-Britannian rikoslukuihin
kolmen miljoonan rikostapauksen lisäys. Kotitalouksiin kohdistuvat rikokset lisääntyvät
15 % ja henkilöön kohdistuvat peräti 52 %. Jos näistä lasketaan keskiarvo, kokonaisri-
kollisuus lisääntyy 29 %. Vastaavat analyysit brittiläisestä uhritutkimusaineistosta osoit-
tavat, että samat uhrit joutuvat samojen tekijöiden uhreiksi paljon useammin kuin viral-
liset rikostilastot antavat ymmärtää. Tätä havaintoa vasten Farrell ja Pease (2007) pe-
rääntäen kuuluttavat, että rikosentorjunnan resursseja tulisi suunnata ensisijaisesti kroonis-
ten uhrien kärsimysten ehkäisyyn.

Samantyyppistä kritiikkiä on esitetty Yhdysvaltojen rikostilastoinnin osalta (Planty ja
Strom, 2007). Jos uhritutkimuksessa vastaajalla on uhrikokemuksia kuusi tai enemmän
viimeisen puolen vuoden ajalta, haastattelijat tallentaa tiedot vain tuoreimmasta tapauk-
sesta. Monesti haastateltava on kykenemätön muistamaan yksityiskohtia viimeisimmä-
tkään tapauksesta, jonka seurauksena yhdysvaltalaiset eivät nykyään raportoisi toistuvan
uhriksi joutumisen lukuja lainkaan rikostilastoissaan.

Farrell ym. (mt.) havainnollistavat kyseistä ongelmaa omassa tutkimuksessaan, jossa
kohteena oli asuntomurtojen toistuvuus Iso-Britanniassa poliisirekisterin valossa. Yhden
vuoden tarkastelujaksolla saatiin tulokseksi 42 % enemmän toistuvia murtoja kuin puo-
len vuoden tarkastelujaksolla. Kolmen vuoden aikajänteellä saatiin 57 % enemmän tois-
tuvia murtoja kuin yhden vuoden jaksolla. (mt.: 19.) Kaiken kaikkiaan nousu on hyvin
nopeaa ensin, mutta kasvun määrä tasoittuu aikavälin pidetessä.

Uhritutkimusten muisteluvälin pidentäminen on haastavaa, koska vastaajat eivät kykene
muistamaan kovin kauan sitten tapahtuneita rikoksia ja niiden määriä. Tässä mielessä
poliisirekisterin aineisto on luotettavampaa, koska se on riippumaton muistiongelmistä.
Toisaalta poliisirekisteri kuvaa vain poliisin tietoon tulleita rikoksia ja jättää siten paljon
tietoa ulkopuolelleen. (Farrell ym., 2002: 23.)

Farrell ym. (2002) ovat myös kiinnittäneet huomiota erääseen toiseen keskeiseen mit-
taamisen ongelmaan toistuvan uhriksi joutumisen selvittämisessä, josta he käyttävät ni-
mitystä *aikaikkunavaikutus* ("time-window effect"). Kyse on siitä, että samoihin uhrei-
hin tai kohteisiin kohdistuvien rikosten määrä muuttuu, kun tapahtumia tarkastellaan
vaihtelevalla aikavälillä. Esimerkiksi viikon tarkasteluajanjaksolla ei välttämättä tapah-
du yhtäkään tunnistettavaa toistuvaa rikosta, vaikka tosiasiaa sillä viikolla tapahtuva
rikos saattaa olla toisinto edellisellä tai sitä edeltävällä viikolla tapahtuneesta. Tämän

ilmiön vuoksi toistuva uhriksi joutuminen on väistämättä aliarvioitua; muun muassa rikosuhritutkimusten yleisesti käyttämä 12 kuukauden muistelukajako antaa rajoitetusti tietoa toistuvan uhriksijoutumisen määristä, samoin kuin rikosilmoitusten tarkastelu.

1.4 Katsauksen aineisto ja menetelmä

Tätä selvitystä varten toistuvaa uhriksi joutumista käsittelevää tutkimuskirjallisuutta etsittiin eri hakukoneilla kevään ja kesän 2012 aikana. Keskeisimpänä kanavana käytettiin *Nelli*-portaalia, jonka kautta on mahdollista päästä käsiksi Helsingin yliopiston kirjaston e-aineistoihin, kuten muun muassa viite- ja lehtitietokantoihin, e-hakuteoksiin ja e-lehtiin. Lisäksi hyödynnettiin *EBSCO Host* -hakupalvelun *Academic Search Elite* -portaalia sekä Kriminologisen kirjaston ylläpitämää *SwetsWise* -palvelua. Tietoa tutkimuksista etsittiin myös internetsivujen kautta. Näistä keskeisimpinä mainittakoot kansainvälinen viktinologian instituutti *INTERVICT, Center for Problem-Oriented Policing* (POP), Iso-Britannian sisäasiainministeriö *Home Office*, *Australian Institute for Criminology* sekä *Campbell Collaboration*.

Tutkimusjulkaisuja etsittiin “victim(s/z)ation” -termiin liitetyillä hakusanoilla “repeat”, “chronic”, ”multiple”, “poly-” ja ”re-”. Lisäksi hyödynnettiin hakuun osuneiden julkaisujen lähdeviitteitä muun olennaisen kirjallisuuden löytämiseksi. Ennen vuotta 1990 julkaistua aineistoa ei pääsääntöisesti huomioitu. Lisäksi painopisteenä olivat henkilöön kohdistuneet rikokset, pääosin väkivalta- ja omaisuusrikokset eikä asunto- ja liikemurtoihin keskittyvää tutkimusta huomioitu syvällisesti.

Repeat victimisation -kirjallisuudessa asunto- ja liikemurtojen tutkimus on ollut varsinkin suuntauksen alkuaikoina suosittua (ks. esim. Grove ym. 2012: 16). Tähän katsaukseen asunto- tai liikemurtoja koskevaa tutkimuskirjallisuutta ei ole laajamittaisesti sisällytetty pääosin tutkimusekonomisista syistä, mutta myös koska niitä koskevia katsauksia ja tivistelmiä on jo nyt runsaasti saatavilla. Näistä mainittakoon esim. Farrell (2005), Farrell ja Pease (2006) sekä Grove (2011). Hakutuloksista karsittiin artikkelit, jotka eivät tarkemmin tarkasteluna käsitelleet aihepiiriä tai olivat selvästi rikosentorjunnan ulkopuolella. Tämän seurauksena lukuisia lääketieteellisiä julkaisuja jätettiin tarkastelusta pois. Käsillä oleva kirjallisuuskatsaus ei ole systemaattinen siinä mielessä, että raportissa ei arvioida analyttisesti tarkasteltujen tutkimusten tieteellisiä ansioita tai heikkouksia. Katsaus ei siten ole tyhjentävä, vaan sen tarkoituksena on pikemminkin tuoda esiin toistuvan uhriksi joutumisen tutkimuksen keskeisiä lähtökohtia ja löydöksiä.

2 Tulokset

2.1 Kotimainen tutkimus kasautumisesta

Kuten aikaisemmin todettiin, perusteelliset analyysit rikosuhrikokemusten kasautumisesta tai toistuvuudesta puuttuvat toistaiseksi Suomesta, ja hyvin vähän aihepiiriin liittyvää tutkimusta on tehty muissakaan Pohjoismaissa (ks. kuitenkin Carlsted, 2001; Jönsson, 2010). Seuraavassa esitellään joitakin valikoituun kyselytutkimusaineistoon perustuvia toistuvaan uhriksi joutumiseen liittyviä tutkimustuloksia Suomesta. Vaikka yksikään edellä esitellyistä tutkimuksista ei erityisesti keskity toistuvaan uhriksi joutumiseen (lukuun ottamatta Ellonen ja Salmi, 2011) ne kaikki kuitenkin sisältävät keskeisiä aihepiiriä kartoittavia kysymyksiä, joita on tässä yhteydessä aiheellista koota yhteen.

15–74-vuotiaat suomalaiset

Kansallisten uhritutkimusten mukaan (Sirén ym., 2010) runsaasti väkivaltaa kokevien osuus on ollut varsin vakaa vuosien 1980 ja 2009 välillä. Useimpina vuosina noin yksi prosentti suomalaisista on kokenut väkivaltaa vähintään kymmenen kertaa vuoden aikana. Henkilömääränä tämä vastasi esimerkiksi vuonna 2009 noin 49 000 ihmistä. Vaihtoehtoisesti ilmaistuna voidaan todeta, että noin 66 % kaikesta Suomessa tapahtuvasta väkivallasta kohdistuu väestönosaan, joka joutuu vuosittain vähintään kymmenen kertaa väkivallan uhriksi (mt., 8).

Naiset ja miehet

Suomessa on toteutettu yksi tutkimus, jossa on tarkasteltu erikseen ja erityisesti miehiin kohdistunutta väkivaltaa (Heiskanen ja Ruuskanen, 2010). Tutkimus selvitti miesten aikuisiän aikaisia väkivaltakokemuksia sekä koko elinajalta että tutkimushaastattelua edeltäneen vuoden ajalta. Tulokset osoittivat, että yli puolet miehistä oli joutunut väkivallan uhreiksi joskus elämänsä aikana ja 16 prosenttia viimeisen vuoden aikana. Väkivaltakokemuksia dominoi fyysinen väkivalta.

Tutkimus ei raportoi toistuvan väkivallan uhriksi joutuneiden osuutta koko tutkimuspopulaation osalta¹. Kuitenkin tulokset osoittavat, että yli kymmenen kertaa väkivaltaa kokeneiden miesten tapauksessa väkivallan tekijä on tyypillisimmin ollut päättäneen parisuhteen kumppani. Niistä miehistä, jotka ylipäättään olivat joskus elämässään kokeneet ex-puolisonsa taholta väkivaltaa, oli 14 prosenttia joutunut sellaisen kohteeksi

¹ Sama pätee seuraaviin kyselytutkimusten raportteihin: Naisiin kohdistuva väkivalta Suomessa 2005 (Piispa et al. 2006), Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Nuorisorikollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008. (Salmi, 2009; lukuun ottamatta seurusteluväkivaltaa), Opettajiin kohdistuva väkivalta 2008 (Salmi and Kivivuori, 2009) ja Nuorten miesten rikoskäyttäytyminen 1962 ja 2006 (Salmi, 2008).

vähintään 10 kertaa. Suomalaisten miesten riski joutua tuntemattoman pahoinpitelemäksi on yli kymmenkertainen naisiin verrattuna. Tutun tekijän tekemässä toistuvassa väkivallassa eroja sukupuolten välillä ei ole. Naiset joutuvat miehiä useammin entisten ja nykyisten puolisoidensa väkivallan kohteiksi.

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa tarkastellut tutkimus (Piispa ym., 2006: 53–54) raportoi, että 34 prosenttia viimeisen vuoden aikana lähisuhdeväkivaltaa kokeneista oli joutunut uhriksi useammin kuin yhden kerran. Yli kymmenen uhrikokemusta oli harvinaisempaa: viisi prosenttia lähisuhdeväkivaltaa kokeneista kuuluu tähän ryhmään. Saman tutkimuksen mukaan puolet niistä naisista, jotka olivat kokeneet sellaista väkivaltaa viimeisen vuoden aikana, jossa tekijä oli muu kuin entinen tai nykyinen kumppani, olivat kokeneet tällaista vain kerran, 40 prosenttia kaksi tai kolme kertaa ja 7 prosenttia neljästä kymmeneen kertaa.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vaikka miesten ja naisten kokeman väkivallan yleisyydessä ei ole kokonaistasolla eroa (Heiskanen ja Ruuskanen, 2010: 16), eroa naisten ja miesten kohtaama väkivalta toisistaan piirteiden osalta. Miesten väkivaltakokemukset ovat useimmiten tuntemattomien tekemiä uhkailuja ja fyysistä väkivaltaa, kun taas naiset kokevat enemmän seksuaalista väkivaltaa (mt.). Voidaan myös todeta, että sekä aikuisten että nuorten kokemassa väkivallassa uhrikokemukset kasautuvat voimakkaasti sukupuolen mukaan (Salmi, 2008).

Lapset ja nuoret

Kotimaisissa nuorisoriikollisuuskyselyissä (Salmi, 2009: 32) on vuodesta 1998 alkaen tutkittu rikosten tekemisen lisäksi myös nuorten uhriksi joutumista. Valtaosassa nuoria koskevia rikoksia tekijänä on toinen nuori. Nuoret joutuvat kuitenkin myös aikuisten tekemien rikosten uhreiksi. Yleisin väkivaltakokemus nuorilla (mt.) on väkivallan uhan kohteeksi joutuminen. Noin neljännes (24 %) nuorista oli kokenut väkivallan uhkaa kuluneen vuoden aikana.

Kuten aikuisten, myös nuorten rikosuhrikokemukset ovat voimakkaasti jakautuneita sukupuolen mukaan. Omaisuuteen kohdistuneita varkauksia lukuun ottamatta kaikki uhrikokemukset ovat pojille yleisempiä kuin tytöille. Vuonna 2008 toteutetun lapsiuhritutkimuksen mukaan suomalaisista yhdeksäsluokkalaisista 26 prosenttia oli joutunut ikätoverin tai sisaruksen fyysisen väkivallan kohteeksi kuluneen vuoden aikana. Yhdeksäsluokkalaisista yhdeksän prosenttia puolestaan oli joutunut isän tai äidin tekemän fyysisen väkivallan kohteeksi. (Salmi, 2008.)

Juha Kääriäisen mukaan (2008: 45) suomalaisten lasten ja nuorten kokema toistuva väkivalta ja omaisuusrikokset vaihtelevat rikostyyppistä riippuen voimakkaasti. Korkeimmat osuudet koskevat kuudesluokkalaisia poikia, joista seitsemän prosenttia on ilmoituksensa mukaan joutunut toistuvasti pahoinpidellyksi kuluneen vuoden aikana. Noora Ellosen ja Venla Salmen (2011) tutkimus kattoi laajan valikoiman lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa kuten katuväkivaltaa, seksuaalista hyväksikäyttöä, perheväkivaltaa ja kiusaamista. Tutkimus osoitti, että kolmasosa lapsista ja nuorista ei ollut kokenut lainkaan

väkivaltaa kuluneen vuoden aikana, kun puolestaan yhdeksän prosenttia oli kokenut väkivaltaa vähintään viisi kertaa vuoden aikana.

Samaan aineistoon perustuva toinen tutkimus (Salmi, 2009: 139) raportoi, että yli 25 prosenttia lapsista ja nuorista oli joutunut vähintään kolmen erilaisen väkivallan teon kohteeksi vuoden aikana. Tässä tutkimuksessa väkivaltakokemuksia tarkasteltiin muun muassa tapahtuman sosiaalisen kontekstin ja ympäristön kautta. Tutkimuksessa analysoitiin myös eriteltyjen rikosten kohteeksi joutumisen lukumäärää. 60 prosenttia vastaajista ei ollut ikinä joutunut ryöstön, väkivallan, pahoinpitelyn, uhkailujen tai omaisuuden vandalisoinnin kohteeksi, kun taas hieman yli yksi prosentti oli kokenut ainakin viisi kertaa kyseisiä rikoksia vuoden aikana.

Nuorten seurusteluväkivallan osalta uhrikokemusten kasautuminen on tyypillisempää pojille kuin tytöille. Kaksi prosenttia tytöistä ja kymmenen prosenttia pojista on joutunut seurustelukumppaninsa läimäytyksen kohteeksi vuoden sisällä (mt., 141).

2.2 Toistuvan uhriksi joutumisen yleisyys ja laajuus

Graham Farrell (2005) on listannut rikostyyppisiä, joilla on tutkimuksen ja poliisirekisterin mukaan suuri todennäköisyys toistua tai kasautua samoille henkilöille. Omaisuusrikosten osalta näitä ovat pankkiryöstöt, liikemurrot, tietokonehakkerointi, tietokonevarkaudet, maksukorttipetokset, vandalismi ja erilaiset petokset. Kasautuminen on yleistä myös perheväkivallassa, rasistisissa rikoksissa, liike- ja asunomurroissa, koulukiusaamisissa, ajoneuvorikoksissa sekä kouluvandalismissa ja – murroissa. (Farrell ja Pease, 1993.)

Eri maissa tehtyjen kansallisten uhritutkimusten sekä kansainvälisten uhritutkimusten tulokset väkivallan kasautumisesta ovat hyvin yhdenmukaisia. Esimerkiksi Britanniassa 16 % väestöstä joutuu omaisuusrikoksen uhriksi, mutta vain kaksi prosenttia väestöstä kokee kaikista omaisuusrikoksista 41 % (Farrell, 2005: 149; vrt. Sirén ym., 2009). Peasen (1998) klassikkotutkimuksen mukaan yksi prosentti brittiväestöstä kokee 59 % henkilöön kohdistuvista rikoksista, väkivalta mukaan luettuna. Ellingworthin ym. (1995) analyysi brittiläisestä uhritutkimusaineistosta osoitti puolestaan, että todennäköisyys joutua uudelleen rikoksen uhriksi kasvaa voimakkaasti etenkin heti ensimmäisen rikosuhrikokemuksen jälkeen.

Kansainvälisen uhritutkimuksen tulosten mukaan toistuvan uhriksi joutumisen piirteet ovat hyvin samanlaisia eri Euroopan maissa. Esimerkiksi vuonna 2000 tehdyn tutkimuksen mukaan (Farrell ym., 2005) noin 40 % kaikista kansainvälisen uhritutkimuksen tietoon tulleista rikoksista kohdistui samaan uhriin/kohteeseen, joskin vaihtelua oli rikostyyppin ja maan mukaan. Kansainväliset tulokset ovat lisäksi yllättävän muuttumattomia kun tarkastelujaksona on yli kymmenen vuotta (Farrell ja Bouloukos, 2001).

Tulosten mukaan naisiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat tyypillisimpiä toistuvia rikoksia. Niistä lähes puolet kohdistuu samoihin naisiin useamman kerran. Tulokset osoittavat myös, että kasautuminen on yleisempää henkilöön kohdistuvissa rikoksissa kuin omaisuuteen kohdistuvissa rikoksissa.

Myös Ruotsissa on saatu ylläkuvatunlaisia tuloksia. Carlsted (2001) tarkasteli selvityksessään Ruotsin poliisin tietoon tulleita rikoksia kahdessa kunnassa. Tarkasteltavina olivat pahoinpitelyt ja uhkaukset, koulumurrot ja liikemurrot, ajoneuvoihin liittyvät rikokset ja asumiseen liittyvät rikokset. Tutkimusasetelman taustalla oli ajatus, että kahdesta kunnasta saadut tulokset voitaisiin yleistää koskemaan koko Ruotsia.

Tuloksista selvisi muun muassa, että todennäköisyys sille, että nainen ilmoittaa poliisille itseensä kohdistuneesta pahoinpitelystä tai uhkailusta, jossa rikosentekijä on tuttu, on puoli prosenttia. Niistä naisista, jotka ovat kerran ilmoittaneet poliisille joutuneensa tällaisen rikoksen uhriksi 25 % ilmoittaa toisenkin kerran samanlaisesta rikoksesta kun aikajänteenä on yksi vuosi. Liikemurtojen kohdalla samat prosenttiosuudet olivat 15 ja 28.

Yleisenä johtopäätöksenä Carlsted (mt.) toteaa, että mitä enemmän ihmisellä on aikaisempia rikosuhrikokemuksia, sitä suurempi riski hänellä on joutua toistamiseen uhriksi. Naisiin kohdistuvan parisuhdeväkivallan lisäksi koulumurroilla on rikostyyppinä korkea uusimisprosentti Ruotsissa. Murtojen kohteeksi joutuneista kouluista 90 % on poliisirekisterin mukaan sellaisia, joihin on toistuvasti murtauduttu viimeisen vuoden sisällä. Myös liikemurtojen kohdalla uusiutumisprosentti on korkea.

Sairaalan ensiapuun saapuneiden potilaiden väkivaltakokemusten toistuvuutta kahdenkymmenen vuoden aikajaksolla Hollannissa selvittänyt tutkimus (Kingma, 1999) osoitti, että kaiken kaikkiaan 11 % potilaista oli toistuvan väkivallan uhreja. Suuri osa uhreista oli 15-34-vuotiaita ja valtaosa miehiä. Mielenkiintoinen havainto tutkimuksessa oli, että myös tapaturmat näyttivät kasautuvan toistuvasti väkivallan uhreiksi joutuneille. Harmittavasti tutkimuksen raportoinnista puuttuu selostus siitä, perustuuko tieto potilaan vamman synnystä lääkärin arvioon vai potilaan kertomukseen.

Lapsuudessa tapahtunut seksuaalinen hyväksikäyttö ja/tai väkivaltakokemukset ennakkoivat usein seksuaalirikoksen uhriksi joutumista aikuisiällä (Breitenbecher, 2001). Daiglen ym. (2008) tutkimuksessa tutkittiin yhdysvaltalaisia yliopistossa opiskelevia naisia ja heidän toistuvia väkivallan ja seksuaalirikoksen uhriksi joutumisen kokemuksiaan. Tutkimuksessa tarkasteltiin toisin sanoen pikemminkin uhrikokemusten kasautumista kuin yksittäisen rikostyyppin toistuvuutta. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin sitä, millä aikavälillä uusi uhriksi joutuminen tapahtuu. Aineistona Daiglella ym. (2008) oli 8000 naisyliopisto-opiskelijalle suunnatun kahden erillisen uhritutkimuksen aineistot. Toistuvuutta tarkasteltiin noin puolen vuoden aikajänteellä.

Daiglen ym. (2008) mukaan yksi prosentti vastaajista oli joutunut useamman kuin yhden väkivallan teon kohteeksi. Toisella tavalla ilmaisten: 72 % väkivaltatapahtumista oli kertaluontoisia, 20 % kaksi kertaa tapahtuneita ja 8 prosenttia toistuvia väkivallantekojä. Seksuaalirikosten osalta osuudet olivat huomattavasti suurempia. 8 % oli kokenut

kerran seksuaalirikoksen puolen vuoden aikana, 4 % kaksi kertaa ja 3 % vähintään kolme kertaa. Tulokset osoittavat, että alle yksi prosentti niistä tutkittavista, jotka kokivat vähintään kaksi väkivallantekoa puolen vuoden aikana, kokivat kaikista väkivallan teoista lähes 28 %. Seksuaalirikosten kohdalla jako on dramaattisempi: yksi prosentti koki lähes puolet (45 %) kaikista seksuaalirikoksista. Tutkimus osoitti myös, että valtaosa toistuvasta väkivallasta ja seksuaalirikoksista tapahtuu yhden kuukauden sisällä.

Toistuvien raiskausten uhrien ja kerran raiskauksen uhriksi joutuneiden erona oli, että jälkimmäiset turvautuivat muita enemmän tilanteessa itsepuolustukseen, kuten fyysiseen tai sanalliseen vastusteluun. Itsepuolustuksen lisäksi tehokas keino vähentää seksuaalirikosten uusiutumista voi Daiglen ym. (mt.) mukaan olla erityishuomion keskittäminen raiskattujen ystäviin ja läheisiin. Raiskauksen uhri harvoin tekee rikosilmoitusta poliisille, mutta usein kertoo kokemastaan läheiselleen. Siten raiskauksen uhriksi joutuneen läheinen saattaisi pelkällä läsnäolollaan estää rikosta tapahtumasta uudelleen silloin kun riski siihen on korkeimmillaan.

2.3 Toistuvan uhriksi joutumisen riskitekijät

Seksuaalirikosten ominaisuuksia selvittäneissä tutkimuksissa on todettu joidenkin erityispiirteiden liittyvän kyseiseen rikostyyppiin. Yleensä seksuaalirikoksissa tekijä on sama ja ennestään tuttu uhrille. Tekijä on usein lisäksi alkoholin vaikutuksen alainen. Tutkimukset kertovat myös, että seksuaalirikoksen uhriksi joutuneet naiset eivät usein raportoi rikoksesta poliisille, mutta sen sijaan kertovat siitä yleensä ystävälleen.

Arata (2000) tutki, ennustaako lapsuuden seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi joutuminen samaa kokemusta myös aikuisiällä naisten keskuudessa. 860 naisopiskelijaa osallistui tutkimukseen. Heistä 221:lla oli lapsuusajan kokemuksia hyväksikäytöstä. Heistä 87 % oli kokenut seksuaalista hyväksikäyttöä vain lapsena ja 63 % lisäksi myös nuoruudessaan. Tulosten mukaan lapsuusaikainen seksuaalinen hyväksikäyttö ei yksinään ennusta toistuvuutta aikuisuudessa, vaan ilmiöön liittyy muita välittäviä riskitekijöitä, kuten uhrin oma riskikäyttäytyminen, lapsuuden seksuaalirikoskokemuksen laatu ja lapsuuden jälkeiset stressikokemukset.

Aaltosen ym. (2008) mukaan väkivaltarikoksen uhriksi joutuminen on voimakkaasti yhteydessä väkivaltarikoksen tekemiseen. Tätä yhteyttä todennäköisesti selittävät paitsi yksilön elämäntapa, myös henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten taipumus käyttää väkivaltaa konfliktitilanteissa. Toisaalta väkivallan tekemisen ennakoiva vaikutus uhriksi joutumiseen riippuu siitä, onko uhriksi joutuminen tapahtunut ennen uhrin omaa väkivaltaista käyttäytymistä. Aaltosen ym. (2008) tutkimuksen aineistolla tätä ei kyetty selvittämään. Toinen ei-kausaalinen selitys yhteyteen on, että pahoinpitelyä koskevassa rikosilmoituksessa molemmat osapuolet tulevat usein kirjatuiksi sekä uhreina että väkivallan tekijöinä. Tämän vuoksi kyseisessä tutkimuksessa ei käytetty aikaisempaa väkivaltakokemusta ennustamaan tulevaa väkivallan kokemista.

2.4 Torjuntamenetelmien vaikuttavuus: kolme esimerkkiä lähisuhdeväkivallasta

Groven ym. (2012) toistuvaa uhriksi joutumista koskevan systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tulokset osoittavat, että aihepiiri on maailmanlaajuisesti vielä kehittämätön. Heidän tarkastelunsa pääkohteena olivat nimenomaan menestyksekkäät arviointitutkimukset, jotka liittyivät toistuvan uhriksi joutumisen ehkäisymenetelmään tai -menetelmiin. Rikostyyppinä mukana olivat asuntomurrot, kotiväkivalta, joitakin talousrikkoksia ja seksuaalirikokset. Rikostyyppien rajaaminen perustui siihen, että kyseisten rikosten kohdalla oli tieteellistä näyttöä siitä, että niiden toistuvuutta kyetään tehokkaasti estämään tai vähentämään. Kyseinen katsaus käsitti yhteensä 31 evaluaatiotutkimusta, joista 25 oli asunto- tai liikemurtojen ehkäisyprojekteja, viisi seksuaalisen väkivallan ehkäisyhankkeita ja yksi perheväkivallan ehkäisyhanke. Soveltuvan kirjallisuuden vähäinen määrä kertoo siitä, kuinka alkuvaiheessa toistuvan uhriksi joutumisen vaikutusarviointi- ja perustutkimus ovat.

Groven ym. (2012) tarkastelemissa tutkimuksissa toistuva uhriksi joutuminen väheni 17:ssä tapauksessa 21:stä. Loppujen kymmenen tutkimuksen osalta toistuvan uhriksi joutumisen määrän muutosta tai ennallaan pysymistä ei pystytty laskemaan tai todentamaan. Vähentämisvaikutuksen teho ja laajuus vaihteli tutkimuksissa merkittävästi.

Esimerkki 1: poliisityön laadun vaikutus parisuhdeväkivallan uusiutumiseen

Ruotsalaisen selvityksen (Jönsson, 2010) mukaan jopa kolmasosa poliisille tehdyistä parisuhdeväkivaltailmoituksista koskee suhdetta, jossa nainen on jo aikaisemmin ollut saman miehen väkivallan uhrina poliisitilastojen mukaan. Ruotsin rikosentorjuntaneuvosto BRÅ selvitti muutama vuosi sitten naiseen kohdistuvan parisuhdeväkivallan uusiutumista yhdeksässä Ruotsin läänissä. Raportilla oli kaksi tavoitetta: kuvata poliisin ja sosiaalitoimen rikoksen uhria tukevaa työskentelyä BRÅ:n kehittämien laatuindeksitaulukon avulla ja etsiä toimenpiteitä, jotka edistävät naisten turvallisuutta. Selvityksen keskiössä oli selvittää, voiko eri lääneistä saatavaa tietoa uhrikokemusten kasautumisesta käyttää indikaattorina siitä, kuinka hyvin poliisi on toiminut työssään.

Tietoa käytännön rikosuhriyön järjestelemisestä kerättiin hankkeessa haastatteleamalla poliisin ja sosiaalitoimen rikosuhriasioita koordinoivia henkilöitä eri lääneistä. Työtä arvioitiin erillisten laatuksiteerien avulla. Lopuksi tarkasteltiin, onko poliisin laadukkaalla uhriyöllä yhteys toistuviin uhriksi joutumisiin 100 000 naista kohden kussakin läänissä. Laatuksiteereitä olivat muun muassa se, oliko läänissä olemassa organisoitu järjestelmä lähisuhdeväkivalta-asioiden hoitamiseen ja erikoistumista asiaan, oliko väkivalta-asioiden käsittelyyn tarjolla lisäkoulutusta, oliko yhteistyö muiden sektoreiden kanssa organisoitua, kuinka hyvin poliisi tiedotti omasta toiminnastaan väkivallan vähentämiseksi ja oliko läänissä tehty riskianalyysyjä poliisin ja sosiaalitoimen työn sujuvuudelle ja sisäisille uhkille.

Havaintona Jönsson (2010) toteaa, että poliisityön laatu vaihteli alueittain suuresti. Selvityksessä selvisi myös, että niissä lääneissä joissa poliisityö oli laadukkainta, oli myös suurin määrä rikosilmoituksia toistuvista perheväkivaltatilanteista. Tulos on monitulkintainen. Hyvä rikosuhrityöskentely voi lisätä ilmoitusalttiutta niiden joukossa, jotka ovat jo joutuneet uhreiksi ja siten alentaa piilorikollisuuden määrää. Toisaalta rikosilmoitusten määrää ei ole mielekästä käyttää poliisin tehokkuuden tai toimivuuden mittarina, sillä rikosten määrään vaikuttaa lukuisia erilaisia tekijöitä.

Esimerkki 2: Katsaus “second responder” -ohjelmien vaikuttavuudesta

Davis ym. (2008) laativat systemaattisen analyysin niin kutsuttujen “*second responder*” -ohjelmien (jatkossa SR) toimivuudesta perheväkivallan uusiutumisen ehkäisytyössä. Ongelmana selvityksessä oli löytää tarpeeksi kyllin laadukkaita tutkimuksia. Lopullinen aineisto koostuikin ainoastaan kymmenestä tutkimuksesta. Second responder-tekniikka tarkoittaa käytännössä, että varsinaisen rikosilmoituksen laatimisen jälkeen moniammatillinen tiimi, joka koostuu yleensä ainakin poliisista ja sosiaalityöntekijästä tai uhrien tukipalvelun edustajasta, tapaa uhrin toistamiseen eräänlaisessa konsultaatiotilaisuudessa tai -interventiossa, jonka tarkoituksena on vähentää väkivallan uusiutumisriskiä. Konkreettisenä keinona ammattilaiset muun muassa auttavat uhria ymmärtämään perheväkivallan syklistä luonnetta. Lisäksi tapaamisessa voidaan laatia turvasuunnitelma uhrille, antaa neuvoja esimerkiksi lähestymiskiellon hakemiseen ja informoida erilaisista tarjolla olevista tukipalveluista. Jos väkivallan tekijä on tapaamisessa läsnä, häntä voidaan myös valistaa väkivaltaisen käyttäytymisen rikosoikeudellisista seuraamuksista. Kyseinen interventiomalli on varsin suosittu ja laajalle levinnyt Yhdysvalloissa. Tapaamiset tapahtuvat yleensä uhrin kotona ja toiminta on kunnallisen poliisilaitoksen koordinoimaa.

Davisin ym. (2008) katsauksen päätulos oli, että SR lisäsi hieman todennäköisyyttä siihen, että kotitalous ilmoittaa jatkossa uuden perheväkivaltatapauksen poliisille. Tulosta voi tulkita kahdella tavalla. Joko SR tosiasiallisesti lisää perheväkivaltaa tai vaihtoehtoisesti SR:ään osallistuminen lisää luottamusta poliisiin ja muihin viranomaisiin ja sitä kautta alentaa ilmoittamiskynnystä. Koska rikosuhritutkimusten tulosten analyysi ei osoittanut SR:llä olevan mitään vaikutusta vastaajien poliisikontakteihin, päätyivät Davis ym. (mt.) toteamaan, että todennäköisesti SR lisää hieman uhrien halua raportoida toistuvista teoista poliisille, luultavasti koska luottamus poliisiin on kasvanut interventi-
on myötä.

Esimerkki 3: MARAK-toimintamalli

MARAK-menetelmä (moniammatillinen riskinarviointikokous) on työväline parisuhdeväkivallan uusiutumisriskin arviointiin. Alun perin MARAC (Multi-Agency Risk Assessment Conference) kehitettiin Iso-Britannian Cardiffissa 2003. Sitten menetelmä on levinnyt laajemmin Iso-Britanniaan ja muihin maihin ja sitä on kokeiltu myös Suomessa. Britanniassa tehdyn arviointitutkimuksen mukaan (Robinson, 2004; 2006) valtaosa MARAKiin ohjatuista uhreista ei poliisitilastojen mukaan enää myöhemmin

kokenut väkivaltaa. Kun tilannetta tarkasteltiin puoli vuotta MARAKiin ohjaamisen jälkeen, havaittiin, että 79 % uhreista ei ollut rikosilmoituksia poliisirekisterissä, ja 70 % ei ollut perheväkivallan takia kotihälytystehtäviä rekisterissä (2006, 781). Etenkin kun otetaan huomioon MARAKiin ohjattujen laaja väkivallan uhriksi joutumisen historia, tulokset ovat merkittäviä. Kotihälytystehtävät ja rikosilmoitukset myös korreloivat keskenään: ne, joilla kotihälytykset olivat vähentyneet, olivat myös tehneet vähemmän rikosilmoituksia väkivallasta ja toisin päin.

Kaiken kaikkiaan 66 % MARAKiin ohjatuista ei ollut tehnyt rikosilmoitusta tai kotihälytystä puoli vuotta MARAKin jälkeen. Tarkastelun aikajänteen muuttaminen yhdestä kuukaudesta kuuteen ei muuttanut tulosta: vähintään 60 % MARAKiin osallistuneista ei ollut tehnyt rikosilmoituksia tai kotihälytyksiä. Uhreja haastatteleamalla saadut tiedot tukevat poliisitalaston välittämää kuvaa. Haastatteluissa 63 % uhreista kertoi, ettei ollut enää kokenut väkivaltaa MARAKin jälkeen. (Robinson, 2006; 782.) Kokemukset ohjelman toteuttamisesta Suomessa olivat myös pääosin myönteisiä (Piispa ym., 2012).

3 Johtopäätökset

Kolmea toistuvan rikoksen uhrin problematiikkaa käsittelevää tutkimustulosta voidaan pitää merkittävänä rikosentorjunnan ja poliittisen päätöksenteon kannalta (Daems, 2005). Ensiksi, suuri osa väkivaltarikoksista kasautuu samoille uhreille. Tämä merkitsee, että tunnistamalla nämä uhrit ja suuntaamalla rikosentorjunnan resursseja heihin kokonaisrikollisuutta kyettäisiin vähentämään merkittäväällä tavalla. Toiseksi, riski joutua uudelleen rikoksen uhriksi on suurin heti koetun rikoksen jälkeen. Tästä seuraa, että rikosentorjuntakeinojen täytyy olla nopeita ja välittömästi käyttöön otettavia ensimmäisen rikoksen tullessa tietoon. Lisäksi tämä antaa viitteitä siitä, että torjuntamenetelmät, jotka keskittyvät tähän riskihuippuun ovat todennäköisesti tehokkaampia kuin muulloin implementoidut menetelmät. Kolmanneksi, joillain maantieteellisillä alueilla ei ole korkeat rikollisuusluvut sen vuoksi, että suurempi määrä ihmisiä joutuisi siellä uhreiksi kuin jossain muualla, vaan koska siellä samat ihmiset joutuvat useamman kerran uhreiksi. Koska uhrikokemusten keskittyminen on tärkeämpää kuin uhrikokemusten esiintyvyys, on todennäköistä, että korkean rikollisuuden alueilla tehtävä toistuviin uhreihin kohdistuva interventio tuottaa parempia tuloksia.

Toistuva rikoksen uhriksi joutuminen on siten kokonaisrikollisuuden keskeinen piirre. Tähän tulokseen on päädytty muun muassa rikosuhritutkimusten aineistoja analysoimalla. Nämä analyysit (esim. Farrell ja Pease, 1993) myös osoittavat, että pieni osa ihmisiä kokee valtaosan rikoksista. Tutkimusten perusteella tiedetään myös, että toistuvasti uhriksi joutuvien määrä vaihtelee alueellisesti ja on suurempi korkean rikollisuuden alueilla (ns. hot spotit). Toistuvaa uhriksi joutumista koskevan tutkimuskirjallisuuden perusteella voidaan myös päätellä, että suurin syy toistuvuuteen on, että rikosentekijät hyödyntävät samoja mahdollisuuksia mitä huomasivat ensimmäisen rikoksen teon yhteydessä olevan olemassa. Lisäksi rikosentekijät, jotka kohdistavat rikoksia samaan kohteeseen tai uhriin ovat keskimääräistä rikosaktiivisempia kuin muut. (Pease, 1998: 3.) Koska rikosentorjunnan resurssit ovat rajallisia, tulisi niitä kohdentaa sinne, minne suurin osa rikoksista keskittyy. Tämän vuoksi taparikollisten, uhrikokemusten kasautumisen ja alueellisten hot spotien tulisi olla myös tutkimuksen keskiössä. (Farrell, ym. 2005.)

Toistuvien rikosuhrikokemusten torjunnan haasteista huolimatta tehokkaiden ehkäisytöimissä voidaan Groven ym. (2012) mukaan eritellä kolme tekijää, joilla on merkitystä torjuntatoimien tehokkuudelle. Ensiksi, käyttöön otettavan menetelmän tulee olla hyvin suunniteltu ja loppuun asti mietitty. Toiseksi on olennaista tunnistaa tilannesidonaiset ja siten tehokkaat ehkäisymenetelmät. Kolmanneksi on olennaista kyetä implementoimaan menetelmät perusteellisesti käytäntöön. Farrell (2005) on lisännyt omaan listaansa, joka muuten on Groven ym. (mt.) kanssa identtinen vielä eri menetelmien yhteiskäytöstä syntyvän synergiaedun.

Ensimmäinen kohta viittaa prosessiin, jossa tunnistetaan tehokas ainesosa ja mekanismi, joka vähentää toistuvan uhriksi joutumisen mahdollisuuksia/todennäköisyyttä. Tässä prosessissa saattaa olla hyödyllistä lainata ideoita toisilta projekteilta tai olla itse innovatiivisempi. Tässä vaiheessa tulee myös pohtia ja ratkaista, mikä viranomainen tai toimija toteuttaa projektia ja on siitä vastuussa. Murtojen ja seksuaalirikosten tehokkaan torjunnan ero on siinä, että rikoksen uhrille annettava valistus tai opastus mahdollisesti muuttaa asenteita, muttei silti olosuhteita tai käyttäytymistä riskitilanteissa. Ongelmana näiden tutkimusten arvioinnissa oli kuitenkin se, että valtaosassa raporteja ei ollut kerrottu tarkemmin, mitä seksuaalirikoksen uhrille annetut neuvot ja valistus käytännössä pitivät sisällään. Sen vuoksi myös niiden oletettuja tai todellisia vaikutuksia uhrin käyttäytymiseen on mahdotonta arvioida. Murtojen torjunta on tilannesidonnaisempaa, ja siksi tehokkaampaa. Keinot, kuten talojen lukitseminen tai tehostunut naapurivalvonta vaikuttavat suoraan käyttäytymiseen ja vähentävät siten myös vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa murto.

Myös Farrell ja Pease (1997) ovat kiinnittäneet huomiota rikosuhrijärjestöjen valistus- ja neuvontatyön problemaattisuuteen. Paitsi, että tukijärjestöillä on monesti tapana vaakuutella uhria siitä, ettei hänen kokemansa rikos todennäköisesti tule toistumaan (mt., 102), on myös näyttöä siitä, että yleisesti uhrin valistaminen ja neuvominen eivät ole tehokkaita keinoja rikosten toistuvuuden vähentämiseen. Olisikin tärkeää, että uhrijärjestöt kertoisivat uhreille realistisesti rikoksen uusiutumisen todennäköisyydestä. Haasteena työssä on luonnollisesti se, miten asiasta tulee ja voi kertoa ilman että se lisää uhrin pelkoa. Farrell ja Pease (1997: 108) toteavat: “...all but the most emotionally fragile victims will prefer the worrying truth to the comforting lie, at least as long as something can be done to reduce the probability of future victimization.”

Tutkimusnäyttö osoittaa siis, että samat menetelmät eivät toimi eri rikosten, mutta eivät myöskään eri tilanteissa tai konteksteissa tapahtuvien samanlaisten rikosten torjunnassa. Esimerkiksi kantakaupungin asuntojen murtojen ehkäisy voi vaatia erilaisia keinoja toimiakseen kuin taajama-alueiden. Olennaista on myös ymmärtää, että menetelmien käyttöönotto ja juurruttaminen on usein vaikeaa ja jopa mahdotonta. Vastaavasti, mitä tehokkaammin menetelmän tai taktiikan implementointi kyetään toteuttamaan, sitä tehokkaampi rikosentorjunnallinen vaikutus tekniikalla on. (Grove ym., 2012: 32–34).

Kun otetaan huomioon, että rikoksen uhriksi joutuminen lisää todennäköisyyttä joutua uudelleen rikoksen uhriksi, on ongelmallista, että rikosentorjunta ja rikosuhrien tuki toimivat erillisinä menetelminään ja instituutioina ilman tehokasta vuoropuhelua (Farrellin ja Peasen, 1997: 106). Emotionaalisesti tuesta ei ole juurikaan hyötyä asuntomurron uhriksi joutumisen jälkeen jos todennäköisesti sama rikos toistuu muutaman päivän tai viikon sisällä uudelleen. Emotionaalisen tuen tulos voi päinvastoin kääntyä jopa itseään vastaan.

Farrell ja Pease (mt.) toteavatkin, että kaikki rikoksen uhrin, niin henkilöt kuin yritykset, tulisi ohjata rikoksen tapahduttua tukipalveluiden piiriin. Uhreja voisi myös jaotella uhrikemusten määrän mukaan siten, että vain osa, esimerkiksi neljä kertaa vuoden aikana uhreiksi joutuneet, ohjattaisiin rikosuhripäivystykseen. Tällä tavoin palvelut eivät alussa ylikuormittuisi. (mt., 107.)

Jotta tietyn maantieteellisen alueen toistuvan uhriksi joutumisen tasoa pystyy ymmärtämään, tarvitaan kolme mittaria: 1) rikokset per henkilö/kotitalous, joihin on ylipäättään mahdollista kohdistaa rikos, 2) henkilöiden/kotitalouksien määrä, jotka ovat kohdanneet rikoksia ja 3) rikosten keskittyminen eli kuinka monta rikosta per henkilö/kotitalous on tapahtunut tietyn ajan sisällä. (Pease, 1998: 7.)

Ei ole itsestään selvää, että ulkomailla saatuja tuloksia ja menetelmiä voidaan sellaiseenaan soveltaa Suomeen, etenkin kun väkivaltatilanteemme ja väkivallan piirteet poikkeavat monin tavoin ”keskimääräisestä” eurooppalaisesta väkivallasta. Suomalaiselle väkivallalle ominaista on muun muassa korkea henkirikollisuuden taso ja suuri alkoholidonnaisen väkivallan osuus väestötasolla (Granath ym., 2011). On tärkeää saada tietoa suomalaisen väkivallan kasautumisesta, jotta eri rikosentorjuntamenetelmien ja sosiaalisten interventtioiden tehokkuutta ja merkitystä kyettäisiin oloissamme kunnolla arvioimaan. Vähentääkö tai ehkäiseekö jokin menetelmä toistuvaa väkivaltaa – nimenomaan sen uhriksi joutumista – paremmin kuin muut menetelmät? Millä edellytyksillä?

Ensialkuun Suomessa tulisikin kartoittaa eri lomakekyselyiden, joita ei ole vielä tähän mennessä hyödynnetty sisältämä tieto rikosten kasautumisesta. Samoin poliisin rikosilmoitusjärjestelmän analyysi on tarpeen. Menetelmien kehittämisen osalta Suomessakin on tarvetta kehittää poliisin kirjaamiskäytäntöjä kasautumisilmiö huomioon ottaen. Peasen (1998) esimerkki valaisee asiaa. Autovarkaudesta rikosilmoitusta tekevää tulee valistaa auton ovien lukitsemisesta jatkossa. Jos sama henkilö palaa tekemään rikosilmoitusta samasta asiasta toistamiseen, poliisin tulee ohjeistaa henkilöä vaihtamaan pysäköintipaikkaa. Suomessa tulisi myös jatkossa kehittää pidemmälle erityisiä mittareita toistuvien uhrien paremmalle tunnistamiselle. MARAK (Piispa, ym. 2012) on hyvä alku tässä työssä, mutta lisää menetelmiä ja ammattilaisten yhteistyötä tarvitaan jatkossa.

Toimenpiteitä ja ohjelmia koskeva vaikuttavuustutkimuksen tarkoitus on palvella päätöksentekoa. Lauritsen ym. (2008: 96–97) ovat todenneet, että valtaosa rikoksen uhrihin keskittyvästä tutkimuskirjallisuudesta keskittyy kuvaamaan uhriksi joutumisen ilmiötä ja arvioimaan siihen liittyviä riskitekijöitä. Uhritutkimuksen arvo piileekin pitkälle sen sisältämän ilmiön kuvailun rikkaudessa. Kriminologinen tutkimus keskittyy usein sosiaalisen ja tilannesidonnaisen kontekstin kuvaamiseen, kokemuksen luonteeseen sekä uhrin ja rikosoikeusjärjestelmän välisen vuorovaikutuksen kuvaamiseen. Nykyään on olemassa valtavasti tietoa siitä, kenellä on korkein riski joutua rikoksen uhriksi, kasvaako vai aleneeko tämä riski ajan kuluessa, miksi uhrit eivät ota yhteyttä poliisiin ja millaisia heidän kokemuksensa rikosoikeusjärjestelmästä ovat. Jos tavoitteena on ehkäistä uhriksi joutumista ja minimoida rikoksesta aiheutunutta haittaa, tarvitaan myös toisenlaista tutkimusta. Olennaista on saada tutkittua tietoa ehkäisykeinojen vaikuttavuudesta. Ideaalitulanteessa palveluiden tarjoajat, viranomaiset ja tutkijat kehittelevät yhdessä tutkimuskysymykset ja tutkimusasetelman.

LÄHTEET

Aaltonen, M, Hinkkanen, V., Kivivuori, J ja Sirén, R. (2008). Risk Factors of Violence in Finland - A Register Based Study. National Research Institute of Legal Policy, Research Brief 6/2008.

Arata, C. (2000). From Child Victim to Adult Victim: A Model for Predicting Sexual Revictimization. *Child Maltreatment* 5(1): 28–38.

Carlstedt, M. (2001). Upprepat utsatthet för brott. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) rapport 2001:3, Stockholm. Ladattavissa:
http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800018850/2001_3_upprepat_utsatthet_for_brott.pdf

Daems, T. (2005). Repeat victimisation and the study of social control. *International Journal of the Sociology of Law* 33: 85–100.

Daigle, L, Fisher, B. ja Cullen, F. (2008). The Violent and Sexual Victimization of College Women: Is Repeat Victimization a Problem? *Journal of Interpersonal Violence* 23(9): 1296–1313.

Davis, R., Weisburd, D ja Taylor, B. (2008). Effects of Second Responder Programs on Repeat Incidents of Family Abuse. *Campbell Systematic Reviews* 2008:15. Ladattavissa:
http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CE8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.campbellcollaboration.org%2Flib%2Fdownload%2F233%2F&ei=noASUKzwLJHb4QSV9YGIAg&usg=AFQjCNFKrbaJS_YmGcInwWiqDsysAKXP8A

Ellingworth, D., Farrell, G. ja Pease, K. (1995). A Victim is a Victim is a Victim? Chronic Victimization in Four Sweeps of the British Crime Survey. *British Journal of Criminology* 35(3): 360–365.

Ellonen, Noora and Salmi, Venla (2011). Poly-victimization as a life condition: correlates of poly-victimization among Finnish children. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* (12) 1, 20–44.

Farrell, G. ja Bouloukos, A. (2001). International Overview: A Cross-National Comparison of Rates of Repeat Victimization. *Crime Prevention Studies* ,12, 5–25.

Farrell, G. (2005). Progress and prospects in the prevention of repeat victimization. *Handbook of Crime Prevention and community safety*,145–172. Devon: Willan Publishing.

Farrell, G. ja Pease, K. (1993). Once bitten, twice bitten. Repeat victimisation and its implications for crime prevention. Police Research Group, Crime Prevention Unit Paper 46. London; Home Office Police Department. Ladattavissa: <http://www.homeoffice.gov.uk/rds/prgpdfs/fcpu46.pdf>

Farrell, G. ja Pease, K. (1997). Repeat Victim Support. *British Journal of Social Work*, 27: 101–113.

Farrell, G. ja Pease, K. (2006). Preventing repeat residential burglary. Teoksessa Welsh, B. ja Farrington, D. (toim.) *Preventing Crime: What Works for Children, Offenders, Victims, and Places*, 161–176. Dordrecht: Springer.

Farrell, G. ja Pease, K. (2007). Crime in England and Wales: More Violence and More Chronic Victims. *Civitas Review* 4 (2).

Farrell, G., Sousa, W. ja Lamm Weisel, D. (2002) 'The time-window effect in the measurement of repeat victimization: a methodology for its measurement and an empirical study' in N. Tilley (toim.), *Analysis for Crime Prevention, Crime Prevention Studies*, 13, 15–27.

Granath, S., Hagstedt, J., Kivivuori, J., Lehti, M., Ganpat, S., Liem, M. ja Nieuwbeerta, P. (2011). Homicide in Finland, the Netherlands and Sweden. A First Study on the European Homicide Monitor Data. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 259, Helsinki.

Grove, L. (2011). Preventing repeat domestic burglary: A meta-evaluation of studies from Australia, the UK and the United States. *Victims and Offenders*, 6, 370–385.

Heiskanen, M. ja Ruuskanen, E. (2011). Men's experiences of violence in Finland 2009. *HEUNI publication series* 71, Helsinki.

Jönsson, L. (2010). Upprepad utsatthet för våld. Polisens och socialtjänstens arbete i nio län. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) rapport 2010:19, Stockholm. Ladattavissa: http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f18000202/2010_19_upprepad_utsatt_het.pdf

Kivivuori, J. (toim.) 2009. Nuorten syrjäytyminen ja rikollisuus: Suomessa tehdyn tutkimuksen ja sen katvealueiden kartoitusta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 94, Helsinki.

Kivivuori, J. (2007). Mare Balticum -kysely Helsingissä 2002. Teoksessa Ellonen, N., Kivivuori, J. ja Kääriäinen, J: *Lapset ja nuoret väkivallan uhreina*. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 80.

Kääriäinen, J. (2008). *Väkivalta rikoksena*. In Ellonen, N., Kääriäinen, J., Salmi, V. and Sariola, H.: Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta. *Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71 ja Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 87*, Tampere.

Lauritsen, J. ja Archakova, E. (2008). Advancing the Usefulness of Research for Victims of Crime. *Journal of Contemporary Justice* 24(2): 92–102.

Lehti, M. (2009). *Lehti, Martti* (2009). Naiset henkirikosten uhreina 2002–2007. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 11/2009.

Lehti, M. (2012). Henkirikostarkastus 2011. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 23.

Planty, M. ja Strom, K. (2007.) Understanding the Role of Repeat Victims in the Production of Annual US Victimization rates. *Journal of Quantitative Criminology* 23: 179–200.

Pease, K. (1998). Repeat Victimization: Taking Stock. Crime Prevention and Detection Series Paper 90. London: Home Office.

Phillips, C. ja Sampson, A. (1998). Preventing Racial Victimization: An Action Research Project. *British Journal of Criminology* 38(1): 124–144.

Piispa, M., Tuominen, M ja Ewalds, H. (2012). MARAK – Kokemuksia parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin menetelmän kokeilusta Suomessa. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) raportteja 10/2012.

Piispa, M., Heiskanen, M., Kääriäinen, J. and Sirén, R. (2006). Naisiin kohdistunut väkivalta 2005. *Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225 ja Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti HEUNI Publication series No. 51*, Helsinki.

Rantala, K., Smolej, M., Leppälä, J. ja Jokinen, A. (2008). *Kaltevalla pinnalla. Perheen sisäisen lähestymiskiellon arviointitutkimus*. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 239.

Robinson, Amanda (2006). Reducing Repeat Victimization Among High-Risk Victims of Domestic Violence. The Benefits of a Coordinated Community Response in Cardiff, Wales. *Violence Against Women* 12 (8), 761–788.

Salmi, V., Sirén, R., Lehti, M., Aaltonen, M. ja Kivivuori, J. (2009). Perheväkivalta Suomessa. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 12/2009.

Salmi, V. (2009). Nuoret seurusteluväkivallan uhreina. In Salmi, V. (toim.) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. *Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 246*, Helsinki.

Salmi, V. (toim.) (2009). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Nuorisori-kollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuk-sia 246, Helsinki.

Salmi, V. (2008). Väkivallan kasautuminen. In Ellonen, N., Kääriäinen, J., Salmi, V. and Sariola, H.: Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta. *Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71 ja Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 87*, Tampere.

Salmi, V. (2008). Nuorten miesten rikoskäyttäytyminen 1962 ja 2006.

Sampson A. ja Phillips, C. (1992). Multiple Victimization: Racial Attacks on an East London Estate. Police Research Group, Crime Prevention Unit Series: Paper no. 36. Home Office: London.

Sirén, R., Aaltonen, M. and Kääriäinen, J. (2010). Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980-2009. Kansallisen uhritutkimuksen tuloksia. *Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103*, Helsinki.

Sirén, R. ja Lehti, M. (2006). Musta maaliskuu? Väkivalta ja alkoholin kulutuksen kas-vu vuonna 2004. Helsinki, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 222.

Smolej, Mirka (2011). *News Media, Crime and Fear of Violence*. Helsinki: Oikeuspo-liittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 257.

Young, J. (2011). *The Criminological Imagination*. Cambridge, UK ja Malden, USA: Polity.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7059
ISBN 978-952-259-296-5 (nid.)
ISBN 978-952-259-324-5 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUSVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi